Opetus- ja kulttuuriministeriö 5.9.2023
Ylijohtaja Esko Ranto

PÄIVITETTY SELVITYS EDUSKUNNAN SIVISTYSVALIOKUNNALLE KOSKIEN EDUSKUNNAN LIIKUNTAPOLIITTISEEN SELONTEKOON LIITTÄMIÄ LAUSUMIA

Eduskunnan liikuntapoliittiseen selontekoon liittämiin lausumiin liittyen on toteutettu seuraavia toimenpiteitä (toimenpiteet ovat vastaavassa numerojärjestyksessä kuin eduskunnan lausumat):

1. Eduskunnan lausuman edellyttämällä tavalla heti hallituskauden 2019-2023 alussa perustettiin koko valtioneuvoston kattava liikuntapolitiikan koordinaatioelin, jossa ovat mukana kaikki ministeriöt ulkoministeriötä lukuun ottamatta (ulkoministeriö ei halunnut tulla mukaan). Koordinaatioelimen puheenjohtaja on ollut opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja sihteeristö on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön, valtion liikuntaneuvoston sekä sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehistä sekä opetushallituksessa työskentelevästä Liikkuvat ohjelmien henkilöstä. Koordinaatioelimen työ on käynnistynyt erinomaisesti ja sen toimintasuunnitelmaan on sisältynyt 126 toimenpidettä, jotka on pääosin saatu myös toteutettua. Koordinaatioelimen työhön liittyen on kaikissa ministeriöissä ulkoministeriötä lukuun ottamatta pidetty liikunnan edistämisen työpajat. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto on tehnyt kaikille ministeriöille tuloskortit ja arvioinut niin koko valtionhallinnon kuin kunkin ministeriönkin toiminnan tuloskorttien pohjalta. Ilmiöpohjaista budjetointia ei ole toteutettu (niin ei muutoinkaan hallituskaudella 2019-2023), mutta kaikki ministeriöt ovat käyttäneet henkilöstö- ja muita resurssejaan koordinaatioelimen työhön ja sen päättämien toimenpiteiden toteutukseen. Lisäksi resurssien käyttöä on yhteen sovitettu.
2. Liittyen kunto- ja terveysliikunnan johtamisjärjestelmään ja edistämiseen opetus- ja kulttuuriministeriö on kehittänyt liikunnan aluejärjestöjen tavoiteohjausta ja tehnyt niiden kanssa ohjaukseen liittyvän sopimustyyppisen asiakirjan. Menettelyä on helpottanut se, että aluejärjestöt ovat perustaneet yhteisen katto-organisaation, jonka kanssa tavoiteohjausta on voitu tuloksekkaasti toteuttaa. Lisäksi kunto- ja terveysliikunnan kannalta keskeinen toimijataho UUK-instituutti on siirtynyt opetus- ja kulttuuriministeriön tavoiteohjauksen piiriin. Kunnossa Kaiken Ikää – ohjelma on uudistettu Liikkuva aikuinen – ohjelmaksi. Näin on synnytetty tilanne, jossa opetus- ja kulttuuriministeriön tavoiteohjauksen ja avustamisen piirissä on kunto- ja terveysliikunnan kannalta hyvin toimiva kokonaisuus: aluejärjestöt, UKK-instituutti, Liikkuva aikuinen – ohjelma sekä liikunnan kansalaisjärjestöt.
3. Liikunnan terveysvaikutuksiin liittyvän osaamisen ja tietoisuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa on toteutettu useita toimenpiteitä STM:n toimesta ja liikuntapolitiikan koordinaatioelimen koordinoimana. Sote-ammattilaisten osaamista liikkumisen merkityksestä osana sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta on edistetty viestinnän ja täydennyskoulutuksen keinoin. Liikkumista osana mielenterveyden edistämistyötä on edistetty osana kansallista mielenterveysstrategiaa ja mm. matalan kynnyksen toimipisteiden kautta, joissa liikkuminen ja harrastaminen ovat palveluissa sisällä. STM on tukenut avustuksin sote-järjestöjä, jotka järjestävät matalan kynnyksen liikuntapalveluja. Elintapaohjausta ja liikuntaneuvontaa on edistetty osana useita STM-vetoisia ohjelmia. Liikuntasektorille on tehty ammatillisen koulutuksen vähimmäisopiskelijavuosien lisäyksiä. Liikuntapolitiikan koordinaatioelin laati hyvinvointialueille ja kunnille yhdyspintaohjeistuksen siitä, miten liikuntaneuvonta ja elintapaohjaus tulisi sote-uudistuksen yhteydessä toteuttaa. Liikuntapolitiikan koordinaatioelimen päättämistä toimenpiteistä kesken on vielä hyvän ikääntymisen turvaamiseen ja ikääntyvien palvelujen parantamiseen liittyvän laatusuosituksen toimeenpano.

4. Sosiaali- ja terveysministeriö on kartoittanut mahdollisuuksia edistää erityistä tukea tarvitsevien liikuntaa mahdollistavien apuvälineiden sekä kuljetus- ja avustajapalvelujen saantia. Opetus- ja kulttuuriministeriö on avustusjärjestelmissään entistä tiukemmin edellyttänyt esteettömyyden ja muiden toimintarajoitteisten henkilöiden kannalta välttämättömien asioiden toteutumista. Esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen avustuksissa esteettömyysnäkökulman asianmukainen toteuttaminen on ehdoton edellytys avustuksen saannille. Liikuntajärjestöjen avustuskriteerejä on uudistettu siten, että järjestöjen tulee omalta osaltaan toiminnassaan huolehtia kaikkien liikuntamahdollisuuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on lisäksi vuosittain tukenut erityisavustuksin yhdenvertaisen, tasa-arvoisen ja soveltavan liikunnan hankkeita.
5. Opetus- ja kulttuuriministeriö on hallituskaudella 2019-2023 uudistanut valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustuskriteerit siten, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökohdilla on entistä suurempi painoarvo. Avustuskriteerien vastuullisuuskokonaisuuden painoarvo on yhteensä 15 %.
6. Liikkuva koulu – ohjelma on laajennettu kaikille koulutusasteille ja varhaiskasvatukseen.
7. Harrastamisen Suomen malli on toteutettu ja se on myös viety lainsäädäntöön. Mallin lähtökohtana on tarjota peruskouluikäisille lapsille mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Mallissa on jo mukana noin 90 % Suomen kunnista ja mallin valtionavustuksiin on käytetty 14,5-17 miljoonaa euroa vuodessa.
8. Opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi Lauri Tarastilta selvityksen huippu-urheilulain tarpeellisuudesta Suomessa. Selvitysmiehen yksiselitteinen johtopäätös oli, että erillistä huippu-urheilulakia ei ole tarpeen säätää. Liikuntalakiin tehtiin sen sijaan joitakin huippu-urheiluun liittyviä täsmennyksiä Tarastin esityksen pohjalta.
9. Liikuntapolitiikan koordinaatioelin asetti alatyöryhmän selvittämään urheilun sosiaaliturvakysymyksiä ja käsitteli työryhmän raportin huhtikuussa 2023. Raportti sisältää ehdotuksia ja selvitettäviä asioita erityisesti sosiaaliturvakomitean työhön liittyen.
10. Liikunnan arvonlisäverokantojen selvittäminen oli liikuntapolitiikan koordinaatioelimen toimintasuunnitelmassa ja liikunnan veroasioita käsiteltiin hallituskaudella 2019-2023 koordinaatioelimessä valtiovarainministeriön raportoinnin yhteydessä. VM ei ole nähnyt mahdolliseksi edetä asiassa. Asiaan saattaa liittyä myös EU-lainsäädäntöön liittyviä näkökohtia.
11. Veikkaukseen ja rahapelituottoihin liittyvät asiat on ratkaistu arpajaislain uudistamisen yhteydessä sekä parlamentaarisessa työryhmässä, joka käsitteli edunsaajien rahoituksen turvaamista uudessa tilanteessa, kun rahapelituotot vuoden 2024 alusta tuloutetaan valtion budjettiin eikä erillisiä rahapelimomentteja enää ole.
12. Liikunnan talousarviossa oli koko hallituskauden 2019-2023 ajan valtionrahoitusta rahapelimomentin lisäksi myös varsinaisilta budjettimomenteilta. Ne ovat olleet suunnattuna mm. liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanoon, Liikkuvat-kokonaisuuteen, koronatukiin sekä rahapelituottojen vähenemisen kompensaatioon. Talouspoliittinen ministerivaliokunta ja Eduskunta ovat omalta osaltaan tehneet päätökset olympiarahaston osalta. Käytännön toimiin asiassa ei ole kuitenkaan päästy, koska olympiakomitea ei ole onnistunut rahaston kartuttamisessa siinä määrin, että valtion panostusta olisi voitu toteuttaa.

YHTEENVETO: Eduskunnan lausumat on toteutettu.